

Příloha č. 4.2.2.1 Shrnutí pro žáky k tématu – Formulace a analýza problému

Proč vznikají politické strany či sociální hnutí?

Cílem sociálních či občanských hnutí a politických stran je řešení společenských problémů, prosazení zájmů určité skupiny lidí, dosažení nějaké změny (ať už lokální nebo celospolečenské). Jakýkoliv způsob zapojení do správy věcí veřejných vyžaduje, abychom uměli správně formulovat, vyjadřovat naše názory nebo to, co chceme změnit, abychom naše názory dokázali správně představit veřejnosti, případně klíčovým osobnostem (politikům, zastupitelům, vládě), které chceme ovlivnit a které mají právo o věci rozhodnout.

Debata a definování problémů je prvním krokem ke změně, k nalezení řešení problému. Jasně definování problému, znamená, že:

- Formulujeme problém konkrétně – formulace problému nesmí být příliš široká a všeobecná (ŠPATNĚ: „špatná komunikace“ SPRÁVNĚ: „Žáci 1.M nejsou spokojeni se vzájemnou komunikací k plánování maturitního plesu“).
- Je třeba soustředit se na reálný problém, ne na jeho příznaky. Ve formulaci problému by nemělo být skryto řešení problému (tedy NE: „Potřebujeme novou kuchyň.“, ale SPRÁVNĚ: „Co bychom vyřešili tím, že bychom vybudovali novou kuchyň?“)
- Měli bychom řešit jen problémy, na které stačíme – Metoda čtyř vodítek (Occamova břitva):
 - e. Týká se nás to?
 - f. Můžeme s tím v rozumné době něco udělat?
 - g. Umíme o tom shromáždit údaje?
 - h. Opravdu chceme toto řešit?

Formulací problémů a jejich řešení v menších skupinách se zabývá např. Mike Robson (1995). Postupem řešení společenských problémů se zabývají politologové v rámci tzv. „policy analysis“, úvodem do tohoto postupu může být např. Veselý (2005) nebo Cabada (2007).

Proces řešení (společenského, politického) problému

- 6) Definice problému
- 7) Analýza problému (strukturování problému)
- 8) Návrh a výběr řešení problému (debata o návrzích, hledání kompromisu)
- 9) Aplikace řešení (např. vydání zákona, poskytnutí dotací, vybudování komunitního centra)
- 10) Ověření úspěšnosti aplikace řešení problému

Základem pro úspěšné řešení problému je, aby se na jeho definici a návrhu řešení podíleli všichni, kterých se problém týká. Například pokud řešíme úkol „Jak zorganizovat maturitní ples?“, měli by se na řešení tohoto problému podílet žáci třídy (případně třídní učitel, rodiče žáků). Pokud řešíme rekonstrukci parku v obci, měli by o ní rozhodovat lidé, kteří zde žijí; nedostatek peněz na důchody lidí je problémem celé společnosti – měli by se jím zabývat politici, odborníci, ekonomové, sociologové apod.

Výhodou řešení problému se všemi zainteresovanými stranami je, že nám pomůže problém lépe poznat, přináší nám větší množství nápadů, s výsledky a postupem řešení problému budou lidé, kterých se týká, spíše souhlasit, pokud se do jeho řešení zapojí. Nevýhodou je zdlouhavost takového řešení problémů. Jednou z kritik systému demokratické společnosti je právě zdlouhavost řešení

společenských problémů. Neefektivitu demokratických stran zdůrazňují příznivci autoritativních vlád (Srovnání výhod a nevýhod demokracie viz Buček aj. 2019, s. 105)

Jak se dohodnout v rámci velkého společenství?

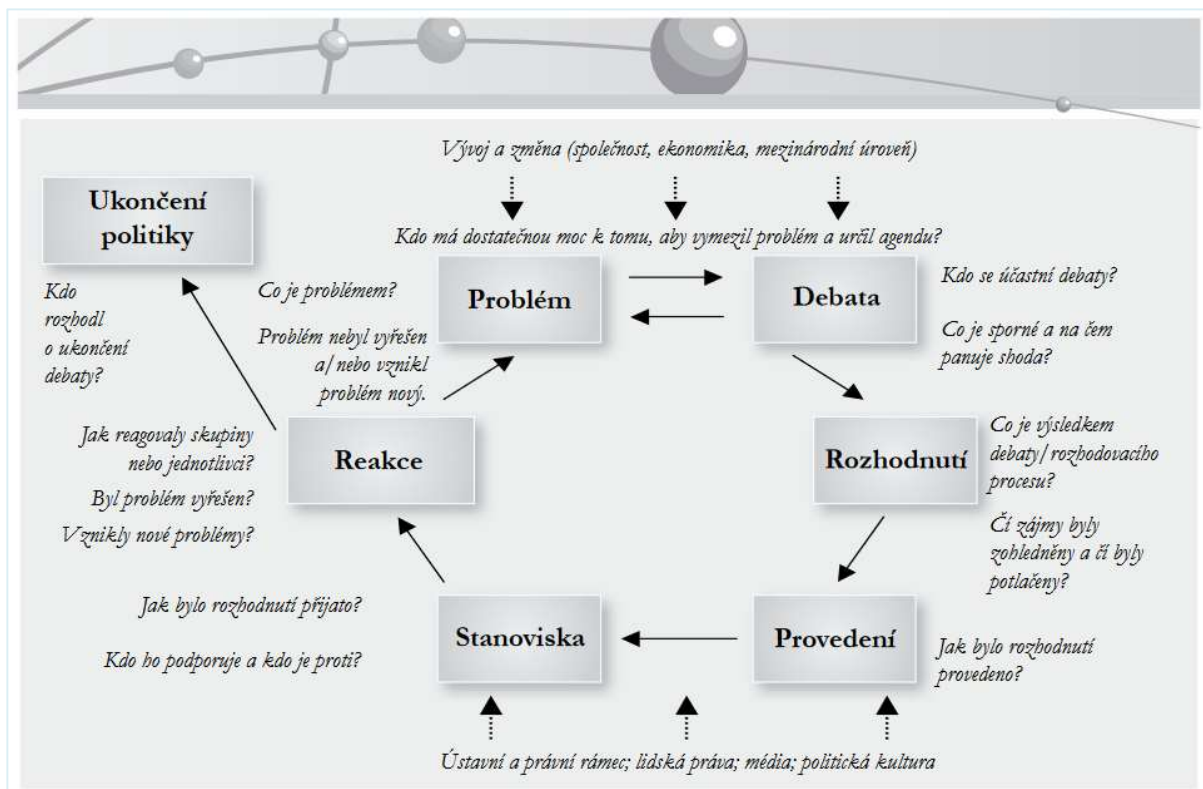
Dohodnout se v rámci malé skupiny je rychlejší než ve velké skupině, nicméně principy otevřené diskuze, kde mají všichni možnost se vyjádřit, se uplatňují jak v malých, tak ve velkých společenstvích. Soudobá státní uskupení bývají přesněji nazývána jako pluralitní či multikulturní společnosti, aby postihla pestrost lidí žijících na území jednoho státu. Naše společnost a rozhodování v ní se řídí demokratickými principy, to znamená přístupnost různých názorů, politických stran a hnutí v politickém systému – **politický pluralismus** (Buček aj. 2019, s. 107). Aby bylo dosaženo ideálu vlády lidu, měly by být ve vládě, parlamentu zastoupeny hlavní názorové proudy společnosti tak, aby při rozhodování o společném soužití na území státu či obce mohlo dojít ke kvalitnímu kompromisu, který bude ku prospěchu všech, i menšin. Toto je ideál, kterého je těžké dosáhnout i v rámci našeho demokratického systému. Často se stává, že se menšinové názory do politiky nedostanou a následkem toho pak dochází ke vzniku různých lokálních hnutí. Například malé obce, kde se plánují úložiště jaderného odpadu, nebyly přizvány do rozhodování o místě úložiště. O místě úložiště rozhoduje vláda, obce si stěžují na nedostatek informací o úložištích a požadují účast na rozhodování a právo veta. V obcích v reakci na jednání vlády vznikla hnutí proti úložištím.

Politika je společenská činnost spočívající v účasti politických subjektů (strany, zájmové skupiny, sociální hnutí, jedinci) na státních záležitostech, správě věcí veřejných. Nástrojem k prosazení cílů a zájmů je politická moc, o jejíž získání usilují subjekty různými prostředky. Politika je také umění řídit stát a vztahy mezi státy, dosahování kompromisu. (Buček aj. 2019, s. 107)

Politika jako proces řešení problémů ve společnosti

Obsahem politiky je řešení složitých společenských problémů a zároveň je politika bojem o moc k prosazení řešení daných problémů.⁵ V ideálním stavu (demokracii) je politika proces, kterým společnost lidí s odlišnými názory a zájmy dosahuje kolektivních rozhodnutí o způsobu organizace jejich vzájemného soužití. Zahrnuje přesvědčování a vyjednávání, nalézání kompromisů a určité druhy mechanismů k dosažení konečného rozhodnutí, například hlasováním. Obsahuje také moc a zákonné právo a určitý prvek nátlaku – teprve ale tehdy, když je nutné zajistit závaznost kolektivních rozhodnutí pro skupinu jako celek. (Gollob aj. 2012, s. 14-15)

⁵ Tyto dvě definice politických událostí odpovídají klasické definici politiky Maxe Webera (1997).

Obrázek 9 Model politického cyklu: politika jako proces řešení problémů ve společnosti. (Zdroj: Gollob aj. 2012)

Model politického cyklu zdůrazňuje důležité aspekty přijímání politických rozhodnutí v demokratických systémech. Model politického cyklu je nástroj, jenž pomáhá občanům rozpoznat a posoudit, jak se snaží problémy společnosti řešit činitelé, kteří přijímají politická rozhodnutí. (Gollob aj. 2012, s. 15)

Kdo všechno mohou být političtí aktéři vstupující do procesu řešení problémů?

- Politické strany, zájmové skupiny, sociální hnutí, jednotlivci, odborníci, někdy bývají za politické aktéry vnímána i média, prostřednictvím kterých se odehrává boj o moc (snaha získat na svoji stranu veřejné mínění).

Doporučená literatura k tématu pro žáky

- BUČEK, Ladislav, Klára HAMULÁKOVÁ, Klára ILLE, et al. *Občanský a společenskovední základ: přehled středoškolského učiva*. Druhé, aktualizované vydání. Brno: Edika, 2019. Maturity (Edika). ISBN 978-80-266-1401-2. – kapitola Politika a politické subjekty, str. 99-101
- CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-076-5. – Definice politiky, str. 44-47

Použité zdroje:

- BUČEK, Ladislav, Klára HAMULÁKOVÁ, Klára ILLE, et al. *Občanský a společenskovední základ: přehled středoškolského učiva*. Druhé, aktualizované vydání. Brno: Edika, 2019. Maturity (Edika). ISBN 978-80-266-1401-2. – kapitola Politika a politické subjekty, str. 99-101
- GOLLOB, Rolf, Peter KRAPF a Wiltrud WEIDINGER, ed. *Vzděláváním k demokracii: podklady pro učitele k výchově k demokratickému občanství a k výchově k lidským právům*. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5824-8. [cit. 23.5.2020]. Dostupné z: http://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/8ba6aa9585d5c5dd32084e3fbb64fa0a2cb82ae6_uploaded_cov2012-vzdelavanim_k_demokracii.pdf

- ROBSON, Mike. *Skupinové řešení problémů*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85865-32-7. s. 49-52
- VESELÝ, Arnošt. *Metody a metodologie vymezení problému: (strukturace, definice, modelování a formulace problému v policy analysis)*. [online] 1 vyd. Praha: UK FSV CESES, 2005. ISBN 80-254-5030-9. [cit. 20.4.2020] Dostupné z: <<https://ceses.cuni.cz> > CESES-20-version 1-sesit05_05 vesely Analyza problemu.pdf>
- Weber, M. *Politik als Beruf (Politika jako povolání)*. Stuttgart: Reclam, 1997.

